

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av skolans arbete för
att säkerställa studiero vid Alléskolan Ask i Le-
rums kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrund och syfte

Bakgrundsuppgifter om Alléskolan Ask

Resultat

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av skolans arbete för att säkerställa studiero under hösten 2015 och våren 2016. Granskningen vid Alléskolan Ask i Lerums kommun ingår i detta projekt.

Alléskolan Ask besöktes den 10–12 oktober 2015. Ansvariga inspektörer har utredare Josefine Esbjörnsson och utredare Andreas Leo varit. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av skolans arbete för att säkerställa studiero genomförs i ytterligare 19 kommunala skolor och 10 fristående skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrund och syfte

Skolinspektionens egna erfarenheter och flertalet nationella undersökningar visar på problem med studiero i den svenska skolan¹. Enligt Skolenkäten 2014 (Skolinspektionen 2014b) upplever omkring varannan elev att andra elever stör ordningen i klassrummet och att de blir störda av hög ljudnivå under lektionerna. Vidare upplever var tredje elev att de inte har studiero på lektionerna. Många elever anser därtill att lärarna inte ser till att det råder studiero. Störst är

¹ Se exempelvis Skolinspektionen 2014a, Skolverket 2013a och SCB 2012.

problemen i grundskolans senare årskurser. Även lärarna upplever att en stor del av deras undervisningstid går åt till att hålla ordning i klassrummet (Lärarnas riksförbund 2014). Lärarna upplever dock inte lika stora brister i studieron som eleverna. Bilden av bristande studiero och ordningsproblem bekräftas i internationella mätningar såsom PISA, TIMMS och TALIS.

Studiero handlar både om elevernas arbetsmiljö och om deras möjligheter att nå målen för utbildningen. Syftet med kvalitetsgranskningen är att granska om skolan har ett tillfredsställande arbete för att främja och upprätthålla studiero för eleverna i undervisningen. Granskningen ska besvara den övergripande frågan om eleverna får studiero i undervisningen. Särskild vikt läggs vid själva undervisningssituationen, men skolans arbete och rektors ansvar i stort berörs delvis också. I varje skola som besöks, undersöks om läraren genomför undervisningen på ett sätt som främjar och upprätthåller studiero och om rektor genom sin styrning tar ansvar för att skapa förutsättningar för och främja studiero i undervisningen.

Bakgrundsuppgifter om Alléskolan Ask

Alléskolan är belägen i Lerums kommun och omfattar årskurserna 6 till 9. Skolan består av två skolenheter, Ask och Bok, som leds av vardera en rektor. Denna granskning omfattar endast skolenhet Ask och då de elever som går i årskurs 7-9. Skolenhet Ask har elever från årskurs 6 till och med årskurs 9. Verksamheten är indelad i fyra olika arbetslag, varav ett är organiserat utifrån det arbete som bedrivs vid skolans tillhörande fritidsgård.

Skolinspektionen genomförde år 2012 tillsyn av Alléskolan, som då var en skolenhet, och i beslutet konstaterades att skolans inre organisation inte stämde överens med författningarnas krav. Tillsynen avslutades 2014-03-28.

Av Skolverkets statistik för år 2015 framgår att 82 procent av eleverna uppnått kunskapskraven i samtliga ämnen och att det genomsnittliga meritvärdet var 216 poäng. Kunskapsresultaten har åren 2013 och 2014 legat i huvudsak stabilt.

Skolinspektionen har inför besöket på skolan genomfört en enkät med samtliga elever i årskurs 7-9. Denna enkät har låg svarsfrekvens, endast 34 procent. Dock är det en stor andel av eleverna i årskurs 8 och 9 som besvarat enkäten och det är i dessa årskurser som Skolinspektionen genomfört lektionsobservationer och elevintervjuer. Av enkäten framgår att var femte elev inte tycker att deras lärare bryr sig om dem eller visar dem respekt. Av enkäten framgår även

att ungefär 50 procent av de elever som besvarat enkäten uppger att de har studiero på lektionerna, 75 procent tycker dock att andra elever stör undervisningen. Vidare anser 42 procent inte att eleverna följer ordningsreglerna på skolan.

1. Får eleverna studiero i undervisningen?

1.1 Läraren genomför undervisningen på ett sätt som främjar och upprätthåller studiero.

Bedömningen utgår från lärarnas förmåga att skapa och upprätthålla en god lärandemiljö samtidigt som eleverna ges möjlighet att följa undervisningen och engagera sig i ett meningsfullt lärande. Undervisningens kvalitet i detta avseende bedöms med stöd av nedanstående bedömningspunkter och indikatorer.

1.1.1 Lärandemiljö

- Lärandemiljön är uppmuntrande och stödjande.
- Eleverna bemöts respektfullt.

Observationer av undervisningen visar att lärarna oftast bemöter eleverna på ett respektfullt sätt, men att det också förekommer tillfällen där bemötandet inte är helt respektfullt. På de flesta lektionerna tilltalas eleverna på ett vänligt sätt. Detta gäller även vid de tillfällen då en elev agerat på ett sådant sätt att ordningen i klassrummet påverkats, exempelvis pratat utan att räcka upp handen, avbrutit annan elevs svar eller stört kamraten i bänken bredvid. Vid flertalet av de observerade lektionerna visar lärarna aktivt att de vill att eleverna ska lyssna på varandra och detta är särskilt tydligt vid lärarledda klassrumsamtal. Trots detta kan flera exempel observeras då elever pratar rakt ut i klassrummet utan att först begära ordet. På några lektioner uttrycker sig undervisande lärare på ett sätt som ger uttryck för låga förväntningar på eleverna. Vidare observeras att lärare inte visar några synliga strategier gällande att exempelvis sprida frågorna vid ett lärarlett klassrumssamtal. Skolinspektionen kan vid dessa tillfällen se att vissa elever får mycket talutrymme, medan andra inte får något talutrymme alls.

I några fall observeras att elever tillåts avbryta varandra, exempelvis när elev ska redogöra för hur hen kommit fram till sitt svar på en uppgift. Läraren fortsätter då istället diskussionen med den elev som avbrutit sin klasskamrat. Vid dessa tillfällen kan Skolinspektionen observera att ett sådant tillvägagångssätt påverkar såväl koncentrationen hos berörda elever, men också studieron i stort i hela klassen. De elever som blivit avbrutna ger uttryck för att avbrottet stört deras tankegång och de inte längre vill redogöra för sitt svar på uppgiften. Det förekommer också att elever istället börjar göra annat, exempelvis prata med sin bäddkamrat eller använda sin mobiltelefon.

Det förekommer också att eleverna använder ett olämpligt språk när de pratar med varandra och ibland även när de pratar med läraren. En del lärare reagerar inte och andra påtalar att språkbruket är olämpligt. Vid ett sådant tillfälle hörsammas inte lärarens korrigerande av eleven.,

Eleverna uppger i intervju att de flesta lärarna behandlar dem med respekt, och att de visar detta genom att lyssna på dem och ge uttryck för att de vill dem väl. De intervjuade eleverna uppger också att de oftast vågar säga vad de tycker på lektionerna och att detta blivit successivt bättre genom åren. Enligt de intervjuade eleverna har de haft många lärarbyten vilket de upplever som bekymmersamt eftersom de upplever att det tar tid att lära känna en ny lärare. De intervjuade eleverna uppger att det viktigt att ha en relation till sina lärare eftersom man då lättare kan prata med dem om man behöver hjälp i sitt skolarbete. De intervjuade eleverna tycker inte att deras nya lärare vet vad eleverna kan sedan tidigare eller vad eleverna har behov av i undervisningen, och att det därmed blir svårt att prata med dem om sin skolsituation.

På de enkäter som Skolinspektionen genomfört i samband med varje lektionsobservation svarar en majoritet av eleverna att lärarna bryr sig om hur det går för dem. Dock uppger mellan någon enstaka till var fjärde elev, beroende på vilken lärare/lektion det handlar om, att de inte upplever att lärarna bryr sig om hur det går för eleverna. Samma svarmönster kan noteras på frågan om eleverna anser att lärarna behandlar dem med respekt.

De intervjuade lärarna uppger att en god relation med eleverna är grunden för ett pedagogiskt arbete. Dock framkommer det i lärarintervjuerna att lärarna hanterar denna del av uppdraget olika. Några lärare berättar att de genom sitt arbetslag arbetat fram gemensamma strategier

hur man exempelvis använder sig av mentorstiden för att arbeta med normer och värden, medan andra ger uttryck för att man oftast själv får hitta vägar fram till eleverna. Enligt de intervjuade lärarna är det viktigt att ta sig tid att prata med eleverna även utanför klassrummet, att äta lunch med dem, och på så sätt försöka förmedla att man tycker om eleverna och vill dem väl. Det framgår också av lärarintervjuerna att lärarna ser att frekventa lärarbyten skapat oro i vissa klasser och att det bildats elevgrupperingar som är svåra att bryta igenom.

1.1.2 Lärarens ledarskap och undervisningens struktur

- Läraren har ett tydligt ledarskap.
- Lektionen är välplanerad och välstrukturerad.
- Övergångar mellan olika aktiviteter genomförs utan att ordningen störs.
- Läraren ingriper vid störande inslag på ett sätt som främjar elevernas hörsamhet.

Observationer av undervisning visar att läraren oftast inleder lektionen med att tala om vad eleverna ska arbeta med, och i flera fall finns även planeringen uppskriven på tavlan. Lektionsobservationerna visar att lärarna sällan förklarar för eleverna varför de ska arbeta med just detta innehåll och vad de ska lära sig av uppgifterna de ska göra. Merparten av de observerade lektionerna inleds efter angiven tid på schemat. Lektionerna genomförs i huvudsak som läraren planerat, även om det varierar i vad mån det planerade innehållet hinns med till fullo. Lärarledda klassrumssamtal dominerar vid de observerade lektionerna, men det förekommer också att eleverna arbetar på egen hand med företrädesvis skriftliga uppgifter. När läraren går igenom ett arbetsområde varierar det i vad mån läraren ser till att alla elever bjuds in att delta exempelvis genom att ställa frågor eller efterfråga elevernas reflektioner. Observationerna visar också att lärarna inte heller på något synligt sätt säkerställer att eleverna förstått det kunskapsområde som exempelvis en genomgång är tänkt att behandla. Detta visar sig bland annat genom att eleverna vid flertalet tillfällen ger uttryck för att inte förstå lärarnas instruktioner, och i några fall observeras att läraren inte lyckas förklara vilket får till följd att eleverna inte kommer igång med anvisade uppgifter. Vid dessa tillfällen upprepar eleverna flertalet gånger: "jag fattar fortfarande inte". Vid dessa tillfällen ger eleverna även uttryck för en

sådan frustration över att de inte förstår lärarens anvisningar att de ber att få lämna klassrummet vilket godkänns av läraren.

Vid så gott som alla observerade lektioner tilltar ljudnivån och ordningen störs vid övergångar mellan olika moment under lektionen. Det förekommer också att elever av olika anledningar går in och ut från klassrummet exempelvis för att hämta material eller ta en rast. När elever återvänder till klassrummet händer det att de på vägen tillbaka till sina platser stör sina klasskamrater, exempelvis genom att prata med dem men också att snärta till dem med en skrivbok eller kasta pennor. Vid samtliga observerade lektionerna kommer elever för sent vilket medför att undervisande lärare får upprepa de inledande instruktionerna flera gånger.

Av lektionsobservationer framgår att lärare i olika utsträckning markerar när ordningen störs. Den vanligast förekommande åtgärden är att hyssja eller att säga elevens namn. Effekten av sådan markeringar varierar och i flertalet fall har de endast tillfällig verkan. Elever som använder mobiltelefoner eller i-pads till annat än skolarbete får i varierande utsträckning tillsägelse att lägga undan utrustningen. På några lektioner uppmanar läraren eleverna att lägga sina telefoner i en låda på katedern. Inte alla elever lyder denna uppmaning och lärarna insisterar oftast inte heller varvid en del elever, trots lärarens tillsägelse, använder sin telefon under lektionen.

Av intervjuer med elever framgår att de anser att det oftast är tydligt vad de ska arbeta med på lektionerna, men de säger även att det finns lektioner där det är otydligt. Eleverna menar att det i vissa ämnen är svårt att veta vad som förväntas av dem. De intervjuade eleverna uppger också att det varierar i vad mån lärarna synliggör vad det är tänkt att de ska lära sig när de arbetar med angivna uppgifter och att det inte alltid heller är tydligt vad som är syftet med undervisningen. Enligt de intervjuade eleverna blir det då svårt att veta hur de bedöms i sitt skolarbete. Enligt de intervjuade eleverna kan det uppstå oro på lektionerna när man ska arbeta med en mer omfattande arbetsuppgift, om det är otydligt vad man ska göra, eller ämnet inte upplevs som intressant.

Enligt de intervjuade eleverna är det ofta stökigt på lektionerna. Enligt eleverna leder det till att de hamnar efter i sitt skolarbete eftersom mycket tid går åt till att hantera konflikter och olika slags störningar. De intervjuade eleverna uppger också att lärarna hanterar oro i klassrum-

met på olika sätt och att lärarnas insatser inte alltid hjälper. De intervjuade eleverna säger att eleverna har mer respekt för de lärare som är tydliga och markerar när en elev "gått över gränsen". Enligt de intervjuade eleverna finns det grupperingar inom klasserna som vägrar lyda tillsägelser eller återkommande kommenterar det som läraren säger. De intervjuade eleverna uppger att de inte tycker att alla lärare kan hantera dessa grupper på ett bra sätt och att det går ut över arbetsron i klassrummet.

Elevernas utsagor som redovisats ovan bekräftas i huvudsak av de enkäter som Skolinspektionen genomfört i anslutning till lektionsobservationerna. Majoriteten av eleverna anser dock att läraren ser till att eleverna förstår vad som görs under lektionen. Däremot uppger, beroende på vilken lektion som avses, mellan var femte och varannan elev att de inte får arbeta på olika sätt på lektionerna.

Av intervjuer med lärarna framgår att de arbetar på olika sätt med att försöka förmedla undervisningens syfte för eleverna. Intervjuerna visar också att man kommit olika långt i detta arbete. De intervjuade lärarna menar också att eleverna i olika utsträckning tar till sig av information om undervisningens syfte. Enligt de intervjuade lärarna har man i några arbetslag kommit överens om att sträva efter gemensamma strukturer kring inledning och avslut av lektion medan andra arbetslag inte har sådana överenskommelser.

De intervjuade lärarna uppger att studieron skiftar mellan olika klasser och olika lektionspass. Enligt lärarna finns det elevgrupperingar i en del klasser där eleverna påverkar varandra på ett sådant sätt att studieron brister och skolan har då satt in gruppstärkande insatser i dessa klasser. De intervjuade lärarna uppger att dessa insatser i perioder visat effekt, men att det fortfarande finns bekymmer med studieron i ett flertal klasser. De intervjuade lärarna uppger att de försöker anpassa uppgifterna så att de ska vara tydliga eftersom det lätt kan uppstå oordning om eleverna inte förstår vad de ska göra. Av lärarintervjuerna framkommer att lärarna har olika strategier för att hantera oro i klassrummet. De intervjuade lärarna uppger att det finns klasser som halkat efter i sin kunskapsutveckling. De menar att det bland annat beror på att det saknats studiero, och att det under vissa perioder gått åt mycket tid till att hålla ordning i klasserna vilket påverkat möjligheterna att bedriva undervisning.

Av den enkät som Skolinspektionen genomfört med samtliga elever i årskurs 7-9 inför sitt besök på skolan uppger en majoritet av de elever som besvarat enkäten att de förstår vad de ska lära sig på lektionerna. Av denna enkät framgår också att merparten av eleverna anser att de får arbeta på olika sätt på lektionerna. Av enkäten framgår också att tre av fyra elever tycker att andra elever stör ordningen i klassrummet. Vidare uppger en av tre elever att lärarna inte ser till att det är studiero på lektionerna.

1.1.3 Stimulans och anpassning

- Undervisningen stimulerar och utmanar eleverna. Undervisningen anpassas efter elevernas behov och efter situationen.
- Läraren ger eleverna den hjälp och det stöd som de behöver för att klara arbetsuppgifterna.

På samtliga lektioner som Skolinspektionen observerat deltar inte alla elever aktivt i undervisningen. Det förekommer att elever pratar med varandra om annat än det som lektionen ska handla om men också att de använder sin i-pad till annat än skolarbete eller lägger sig ner över bänken och vilar. Samtliga lärare som observerats rör sig i klassrummet medan eleverna arbetar enskilt eller i grupp och stannar företrädesvis hos de elever som signalerar att de behöver hjälp. Lektionsobservationerna visar även att elever som inte tycks följa undervisningen inte alltid bemöts på ett likvärdigt sätt. Vissa elever får en tillsägelse och anmodas att återgå till sitt arbete medan andra elever inte möts med någon särskild reaktion från läraren. Observationerna visar också att elever som inte deltar i undervisningen inte alltid får något aktivt stöd från läraren för att komma igång med anvisade arbetsuppgifter. Samtliga elever har tillgång till digitala lärverktyg, men det förekommer inte några allmänna instruktioner från undervisande lärare vad eleverna ska använda dessa till. Eleverna ombeds exempelvis oftast att i första hand skriva på papper istället för att använda anteckningsfunktionen på sin i-pad. Enligt uppgift från undervisande lärare har en del elever särskilda överenskommelser som ger dem lov att lyssna på musik, eller ta en kort paus för att återfå koncentrationen, och observationerna visar att eleverna själva använder sig av dessa strategier när de tycker det är lämpligt. Det förekommer också vid vissa lektioner att en elevassistent är närvarande i klassrummet och denne arbetar då i huvudsak riktat mot

någon eller några elever. Lektionsobservationerna visar också att eleverna till övervägande del arbetar med samma typ av arbetsuppgifter. Likaså är de instruktioner som ges i anslutning till utdelade uppgifter samma för alla elever. Lärarna upprepar instruktionerna om någon elev inte uppfattat vad som tidigare sagt, exempelvis på grund av hög ljudnivå eller sen ankomst.

Enligt de intervjuade eleverna är man som elev mer benägen att lyssna och anstränga sig om läraren lyckas göra undervisningen intressant. De intervjuade eleverna uppger att det varierar i vad mån läraren kontrollerar att de förstått vad de ska göra. De menar vidare att genomgångar där läraren är tydlig och upplevs ha "*kontroll*" över vad gruppen kan fungera bättre och då lyssnar också fler av klassens elever till vad läraren har att säga. Enligt de intervjuade eleverna hjälper de flesta lärare de elever som uttrycker att skolarbetet är svårt, men att den hjälp de får inte alltid är tillräcklig. Av elevintervjuerna framgår att merparten av de tillfrågade eleverna anser att de uppgifter som de arbetar med i skolan är på en "*lagom*" nivå, och att uppgifterna är utformade på ett sådant sätt att man kan fördjupa sig om man vill. De intervjuade eleverna uppger dock att det varierar i vad mån de får hjälp av läraren att gå vidare om de arbetat klart med uppgiften och att de ibland istället hänvisas till att hjälpa sina klasskamrater.

Enligt de enkäter som Skolinspektionen genomfört i anslutning till lektionsobservationerna finns det lektioner där nästan hälften av eleverna inte tycker att de lär sig mycket på lektionerna. Motsatt finns det lektioner som observerats där andelen elever med denna uppfattning är 20 procent.

Några lektioner genomförs i halvklass och de intervjuade lärarna uppger att de bedömt att detta ska underlätta för eleverna att tillgodogöra sig viss undervisning, exempelvis genomgångar och praktiska moment. De intervjuade lärarna uppger att de försöker skapa uppgifter i flera led och därigenom anpassa undervisningen efter elevernas förmåga, men att det likväl är en utmaning att räkna till då många elever har extra anpassningar eller andra individuella överenskommelser. Enligt de intervjuade lärarna varierar det också i vad mån överenskommelser kring enskilda elever är helt kända bland samtliga lärare som undervisar eleven. De intervjuade lärarna framför att de ibland saknar verktyg för att möta vissa elevers behov och som en konsekvens av detta kan vissa elever falla mellan stolarna. De intervjuade lärarna uppger vidare att det är

viktigt att ta reda på anledningen till varför vissa elever är passiva och inte alltid deltar i undervisningen. Enligt lärarna underlättas detta arbete om man har en bra relation till eleven och kan ha *"raka samtal"* med den. De uppger även att de ser att många elever har behov av individuella instruktioner men att tiden sällan medger detta. Enligt de intervjuade lärarna är det elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling som ofta inte får tillräcklig ledning och stimulans eftersom det finns andra elever som har stora behov av hjälp i sin skolsituation och att lärarna måste fokusera på dem.

Av de elever som besvarat elevenkäten som genomfördes inför granskningen uppger nästan alla elever att de kan få svårare uppgifter om de vill. Samtidigt uppger var fjärde elev att de får lite utmanande arbetsuppgifter.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna i olika utsträckning genomför undervisningen på ett sätt som främjar och upprätthåller studiero.

Utredningen visar att eleverna oftast bemöts med respekt samtidigt som lärandemiljön i flera avseenden innehåller ett hårt språkbruk elever emellan. Det förekommer även att lärare tilltalar elever på ett sätt som ger intryck av att elever inte alltid bemöts med höga förväntningar och tilltro till deras förmåga. Skolinspektionen bedömer vidare att undervisningens kvalitet behöver utvecklas för att förbättra elevernas möjlighet till lärande och utveckling. I detta ingår att i större utsträckning ge undervisningen en tydlig struktur, att anpassa undervisningen så att de elever som lätt når kunskapskraven får ledning och stimulans att nå längre och att ge stöd åt de elever som har svårt i sin kunskapsinhämtning. Skolinspektionen ser några exempel på undervisning av god kvalitet som ger eleverna goda förutsättningar till lärande. Motsatt finns det exempel på lektioner där Skolinspektionen bedömer att sådan förutsättningar saknas och där lärarna inte förmår skapa en undervisning som ger eleverna studiero.

1.2 Rektorn tar genom sin styrning ansvar för att skapa förutsättningar för och främja studiero i undervisningen.

Bedömningen utgår från rektors övergripande ansvar för elevernas lärandemiljö. Rektorns arbete i detta avseende bedöms med stöd av nedanstående bedömningspunkter och indikatorer.

- Rektorn för en dialog med lärarna kring de gemensamma värden som ska gälla och säkerställer att lärarna agerar i enlighet med dessa.
- Rektorn ser till att ordningsregler utarbetas i samråd med eleverna.
- Rektorn ser till att disciplinära åtgärder används på ett sätt som främjar skolsituationen för den elev som är föremål för åtgärden och för övriga elever.
- Rektorn för en dialog med lärarna kring undervisningens genomförande i syfte att säkerställa att undervisningen stimulerar och utmanar eleverna samt anpassas efter deras behov.
- Rektorn ser till att studiero i undervisningen följs upp och analyseras utifrån enskilda lärares förmåga att skapa förutsättningar för studiero i undervisningen. Vid behov vidtar rektorn åtgärder som syftar till förbättringar på klassrumsnivå. Rektorn ser till att disciplinära åtgärder riktade mot elever följs upp med mer långsiktiga åtgärder och med fokus på eventuella brister på system- och verksamhetsnivå.

Skolans förebyggande arbete

Rektorn uppger i intervju att hon har vidtagit åtgärder för att förbättra studieron i undervisningen. Utifrån erfarenheter med klasser där det funnits betydande utmaningar, gällande såväl klassrumsklimatet som elevernas behov, har skolan skapat nya strukturer för hur klasser sätts samman i årskurs 6. Enligt rektorn ligger fokus på att skapa klasser där eleverna kan känna sig trygga och sedda, vilket enligt rektorn är en viktig förutsättning för lärande. Enligt rektorn

har detta arbete gett goda effekter vilket bland annat märkts i skolans årliga enkäter. Rektorn uppger att skolan arbetar fortlöpande med att skapa goda relationer till eleverna, bland annat genom ett närvarande mentorskap och genom att förankra synsättet att eleverna är allas ansvar oavsett vilken klass de går i.

Rektorn uppger att man i kommunen har möjlighet att vid behov ta hjälp av elevhälsopedagoger för att förbättra lärmiljön i klassrummet. Dessa är centralt organiserade och arbetar på uppdrag av skolans elevhälsa och där behov uppstått har de genomfört både samtal och gruppstärkande aktiviteter med eleverna.

Rektorn uppger att hon skaffar sig insikt om studiemiljön och undervisningens kvalitet genom enkäter, observationer, att äta lunch med eleverna och genom att vid tillfälle delta i arbetslagens möten. Enligt rektorn är en viktig del i att skapa samsyn kring de gemensamma värden som ska gälla på skolan att arbeta för att alla ska vara goda förebilder, och att agera i enlighet med de riktlinjer som framgår av uppdraget. Rektorn uppger att det finns forum för att diskutera detta hos personalen, både inom arbetslagen och i olika ämnesgrupper och andra samarbetskonstellationer, såsom samordningsgrupper och ämnesnätverk. Rektorn uppger även att arbetet med normer och värden finns närvarande i det dagliga arbetet men också vid uppstarts dagar och utvärderingsdagar för personalen. Likaså spelar fritidsgårdens arbete en stor roll enligt rektorn och hon anser att detta ger detta avtryck i skolans verksamhet genom olika typer av återkommande samarbeten.

Rektorn säger att enkäter visar att skolans arbete med normer och värden gett effekt, men att det samtidigt finns områden kvar att arbeta med för att förbättra elevernas studiemiljö. Enligt rektorn är såväl språkbruk som allmänt beteende elever emellan inte alltid på en acceptabel nivå. Rektorn uppger dock att skolan får hålla fast vid tillgängliga metoder och att det är viktigt att arbeta vidare med att förbättra lärmiljön genom fortsatt arbete med normer och värden.

Av intervju med rektorn framgår att skolans arbetslag tidigare i hög grad varit självstyrande men att rektorn nu eftersträvar tydligare gemensamma ramar. Enligt rektorn har arbetslagen kommit olika långt i sitt arbete med att exempelvis utveckla undervisningen. Rektor arbetar därför för att öka utbytet mellan arbetslagen för att man ska få ta del av goda lärande exempel. Rektorn uppger även att vissa lärare påbörjat ett arbete med att göra lektionsbesök på andra skolor och sedan diskutera sina erfarenheter i arbetslagen. Man har dock ännu inte genomfört någon auskultation hos varandra inom det egna arbetslaget eller på skolan i övrigt.

Enligt de intervjuade lärarna sker arbetet med normer och värden dels via skolgemensamma temadagar, men också vid mentorssamtal och inom ramen för undervisningen. Vid lärarintervjuerna framkommer att lärarna hanterar denna del av uppdraget olika, att det finns skillnader mellan arbetslagen gällande vilka och i vilken utsträckning skolgemensamma arbetsområden genomförs, exempelvis temaarbeten kring exempelvis främlingsfientlighet eller hbtq frågor. Av lärarintervjuerna framgår också att det varierar i vad mån arbetslagen följer gemensamma överenskommelser, om arbetslaget exempelvis bestämt sig för att genomföra lektioner enligt en viss fastslagen struktur eller hur man vill använda mentorstiden, och att det vanligen finns ett friutrymme för den enskilda läraren att hantera sin undervisning på det sätt som hen finner lämpligt. Enligt de intervjuade lärarna är det svårt att säga om skolans arbete med normer och värden haft en tydlig effekt. De intervjuade lärarna uppger att de inte riktigt vet om det sipprat ner i elevgrupperna och påverkat elevernas bemötande av varandra. De intervjuade lärarna anser dock att detta arbete försämrats i takt med att elevgrupperna blivit större då det innebär fler elever att skapa relationer till vilket lärarna anser stundtals kan vara en utmaning utifrån rådande arbetsbörda.

De intervjuade lärarna uppger att rektor har ganska god insikt i klassrumsarbetet genom exempelvis klassrumsbesök och deltagande i arbetslagsmöten. Det är dock de intervjuade lärarnas uppfattning att det inte genomförs någon systematisk uppföljning gällande studieron på lektionerna.

Skolans agerande för att upprätthålla studiero

Enligt rektorn lyckas skolan *"ganska bra"* med att ge eleverna studiero men att utmaningen att skapa studiero är större i vissa klasser. Rektorn beskriver olika insatser som gjorts för att förbättra lärmiljön i dessa klasser, och uppger att man utifrån utvärdering av dessa insatser gjort en skolövergripande förändring av rutiner vid klassindelning i årskurs 6. Rektorn uppger även att hon sett ett behov av att förstärka lärarnas ledarskap i klassrummet, att skapa en större tydlighet i skolans ordningsregler, men också att verka för en större likvärdighet bland lärarna. Rektorn uppger att med anledning av detta finns det möjlighet att få handledning för enskild lärare om denne så önskar av den externa elevhälsopedagogen. Vissa arbetslag har också enligt rektorn arbetat för en större samsyn kring lektionsupplägg och övergripande struktur. Av intervjun med rektorn framkommer att arbetslagen har kommit olika långt i sitt arbete med att utveckla undervisningen och främja en god lärmiljö, och att de även har ett visst friutrymme att skapa en agenda utifrån de behov som finns i de klasser de

samarbetar kring. Rektorn uppger att varje arbetslag förfogar över resurstimmar där det då finns möjlighet att förstärka vissa lektioner med två lärare och att arbetslaget får fördela dessa timmar på det sätt som de bedömer vara lämpligt utifrån klassernas behov. Rektorn uppger att ordningsskapande insatser i vissa klasser tagit mycket undervisningstid och kraft och att det påverkat elevernas lärande. I någon klass finns enligt rektorn inte längre insatser på gruppnivå, utan endast åtgärder riktade till enskilda elever. Rektorn är medveten om att lärare i berörda klasser uttryckt att situationen inte varit tillfredsställande, och att det varit svårt skapa goda lärmiljöer. Enligt rektorn når man inte alla elever med den undervisning som erbjuds vid skolan. Rektorn uppger att elevhälsans arbete är särskilt viktigt gällande elever som inte följer med i undervisningen.

Rektorn uppger att skolans ordningsregler funnits med sedan flera år tillbaka och att lärarna har i uppdrag att diskutera dessa med eleverna vid läsårets första klassråd. Rektorn har dock inte följt upp huruvida detta sker och uppger även att det nog varierar i vad mån eleverna såväl känner till, som följer ordningsreglerna. Disciplinära åtgärder används enligt rektorn i liten utsträckning och då är det oftast störande föremål som beslagtas. Enligt rektorn är det undervisande lärare som får göra en individuell bedömning huruvida det är en lämplig åtgärd eller inte. Det är rektorns uppfattning att det oftast görs kloka bedömningar, och att man även ibland kan behöva "*se mellan fingrarna*" för att därigenom uppnå ett "*högre syfte*" än att i stunden markera mot enskild elevs beteende. Enligt rektorn finns det även en framtagna skolgemensam konsekvenstrappa som ska stödja arbetslagen i deras arbete med att se till att ordningsreglerna följs. Rektorn uppger även att man i vissa fall återkommande behövt vidta åtgärder som exempelvis att ha samtal med elever eller ringa hem till vårdnadshavare men att det likväl inte lett till någon varaktig förbättring, och att det då uppstått viss uppgivenhet hos de lärare som behövt hantera situationen. Enligt rektorn är skolan även i ett läge då de behöver arbeta mer aktivt för att motverka att elever kommer för sent till lektionerna.

Enligt de intervjuade lärarna finns det både skolgemensamma ordningsregler och i vissa fall klassrumsspecifika regler, så kallade hänsynspunkter. De intervjuade lärarna uppger att reglerna följs i varierande utsträckning av eleverna, och att de kanske inte är "*levande dokument*". De intervjuade lärarna uppger att man har svårt att hitta tid att prata om reglerna då ämnesundervisningen är prioriterad. Enligt de intervjuade lärarna finns inga gemensamma förhållningssätt kring hur disciplinära åtgärder ska användas, utan varje lärare gör de avvägningar som bedöms vara lämpliga. Enligt de intervjuade lärarna är de

dock restriktiva med att visa ut elever från klassrummet eftersom det skulle försvåra deras tillsynsansvar.

De intervjuade eleverna uppger att de i huvudsak känner till skolans ordningsregler, men att de inte varit med och tagit fram dem. Det är de intervjuade elevernas uppfattning att ordningsreglerna funnits en längre tid och de känner inte till om det gjorts några förändringar i dessa. Enligt eleverna är det en hel del elever som bryter mot ordningsreglerna och att det sällan blir några konsekvenser av det.

Av de elever som besvarat elevenkäten som genomfördes inför granskningen uppger två tredjedelar att de inte är med och bestämmer över vilka ordningsregler som ska gälla. Närmare hälften av eleverna säger att eleverna inte följer ordningsreglerna.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att rektorn i vissa delar tar ett övergripande ansvar för elevernas lärandemiljö i stort och för studieron i klassrummet.

Det framkommer av utredningen att rektorn i viss mån vidtagit åtgärder både på lång och kort sikt för att förbättra studieron i klasserna. Utredningen visar dock att dessa insatser inte varit tillräckliga för att säkerställa att alla elever ges goda förutsättningar till lärande och utveckling. Utredningen visar också att rektorn inte systematiskt följer upp om de insatser som gjorts för att förbättra studieron i olika lärares klassrum gett önskad effekt. Skolinspektionen bedömer också att rektorn inte i tillräcklig omfattning följer upp om undervisningen utformas på ett sätt som ger alla elever goda förutsättningar att tillgodogöra sig undervisningen och nå målen.

Utredningen visar också att skolans ordningsregler inte är tillräckligt förankrade bland eleverna, och att de inte upplever att de varit delaktiga vid framtagandet. Utredningen visar också att det saknas en skolgemensam förståelse kring användandet av disciplinära åtgärder bland lärarna. Det framgår också av utredningen att skolans konsekvenstrappa inte alltid anses vara tillräckligt verksam för att stödja lärarna i arbetet med att säkra god studiero på skolan.

Metod och material

Granskningen av skolans arbete för att säkerställa studiero utgår från skolbesök där empiri samlas in genom att inspektörerna observerar undervisning och genomför intervjuer. Inför skolbesöken studeras de dokument som begärs in från skolan, tillsammans med resultat från skolenkäten. I Skolinspektionens modell för granskning av undervisning ingår olika datainsamlingsmetoder: statistik, dokumentstudier, observationer, intervjuer och enkäter.

Dokumentstudier och elevenkäter utgör underlag för de intervjuer som genomförs med elever, lärare och rektor och syftar till att dels ge en bild av skolans arbete för att säkerställa studiero dels till att planera genomförandet av skolbesöken.

Syftet med lektionsobservationerna är att inspektörerna ska inhämta förstahandsinformation om hur de observerade lärarna genomför undervisningen avseende granskningens frågeställningar.

Två olika elevenkäter används i denna granskning. Samtliga skolans elever i de årskurser som granskningen omfattar besvarar en inledande enkät som belyser elevernas upplevelse av studiero i undervisningen och lärarnas och skolans arbete med att främja och upprätthålla studiero. Vidare besvarar eleverna en enkät i slutet av de lektioner som observerats.

Tabellen visar andel elever i årskurserna 7 till 9 som besvarat den inledande elevenkäten, antalet intervjuade elever, antal lektionsobservationer, antalet elever som besvarat den uppföljande elevenkäten samt antalet intervjuade lärare.

skolan	Antal/andel
Inledande elevenkät	64 elever
Lektionsobservationer	7
Uppföljande elevenkät	289 elevsvar
Intervjuade elever	11
Intervjuade lärare	10